

چگونگی پوشش محتوای اخبار سلامت در تلویزیون ایران و آلمان:

پاندمی کووید-۱۹

فریبا جعفری^۱، اکبر نصراللهی کاسمانی^{۲*}، علی اکبر فرهنگی^۳، علی دلاور^۴

تاریخ دریافت: ۰۰/۰۶/۲۲، تاریخ تایید: ۰۰/۱۲/۲۲

چکیده

این مقاله بخشی از نتایج "طراحی الگوی چگونگی پوشش اخبار رسانه ملی با هدف ارتقاء سلامت جامعه" است و با هدف بررسی محتوای اخبار سلامت با تأکید بر پاندمی کرونا، با رویکرد تحلیلی به مقایسه آن در شبکه‌های تلویزیونی ایران و آلمان می‌پردازد.

نمونه تحقیق شامل چهار بخش خبری از شبکه‌های ایران و آلمان است. به منظور کدگذاری اخبار ابتدا ابعاد و موضوعات مهم پوشش خبرهای سلامت انتخاب شدند. در مجموع ۶۲ بخش خبری در فاصله زمانی یک اسفند ۱۳۹۸ تا چهار فروردین ۱۳۹۹ با زیرمجموعه ۷۴۹ خبر سلامت بازبینی، کدگذاری، تحلیل و نتایج به صورت آماری - توصیفی ارائه شد.

دو شبکه آلمان ZDF ۸.۹۶٪ و ARD ۶۴.۹٪ به پوشش مدیریت سلامت توجه بیشتری داشته‌اند. سهم خبرهای بهداشت محور و فرآورده‌های سلامت در بخش خبری شبکه دو بالاتر از سایر شبکه‌ها بوده است. در بُعد ظرفیت‌ها و تنگناهای مادی در عرصه سلامت، شبکه‌های ایران (> ۱۵٪) بالاتر از دو شبکه آلمانی (< ۱۵٪) قرار دارند ولی در زمینه ظرفیت‌ها و تنگناهای انسانی تفاوت سیستماتیکی دیده نمی‌شود. میزان اخبار ایران در حوزه‌های خدمات و مشاوره سلامت پوشش بیش از دو بخش خبری آلمان است (شبکه‌های یک ۲۸/۷٪، دو ۲۵/۹٪، ARD ۱/۱۸٪ و ZDF ۰.۰٪).

پوشش ابعاد سلامت جسمی در ZDF ۲.۹۴٪ و شبکه دو سیما ۳.۷۲٪ است و بالاتر از سایر شبکه‌ها قرار دارد.

به‌طور کلی دو شبکه ایرانی از الگوی مشابهی پیروی می‌کنند اما دو شبکه آلمانی در بیشتر موارد تشابهی ندارند.

واژه‌های کلیدی: محتوای خبری، اخبار سلامت، کووید-۱۹.

۱. دانشجوی دکتری مدیریت رسانه، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران. faribajafari5400@yahoo.com

۲. استادیار دانشکده علوم ارتباطات و مطالعات رسانه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرکزی، تهران، (نویسنده مسئول)، akbar.nasrollahi@gmail.com

۳. استاد تمام دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، ایران، تهران؛ dr_aafarhangi@yahoo.com

۴. استاد گروه سنجش و اندازه‌گیری، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران. delavarali@yahoo.com

تهدیدهای بیولوژیکی می‌توانند مخاطراتی جدی برای سلامت، امنیت بین‌المللی و اقتصاد جهانی به وجود آورند. تجربه رویارویی با ویروس کرونا در ۲۰۲۰ میلادی نشان داد که تقریباً هیچ کشوری برای مقابله با یک پاندمی بی‌سابقه آماده نیست و پیامدهای آن می‌تواند منجر به آسیب‌های پایدار به کشورها، ثبات اجتماعی، اقتصاد، روابط بین‌الملل و امنیت جهانی شود. بر اساس شاخص تأمین سلامت جهانی^۱ (Global Harmonisierte System)، بیش از نیمی از کشورهای جهان در مقابله با بیماری‌ها و تهدیدهای بیولوژیکی با مشکلات اساسی روبرو هستند. (Cameron, Nuzzo, Bell & Et al, 2019) با تحلیل سازمان بهداشت جهانی "تا هنگامی که فاجعه‌ای مانند شیوع یک بیماری همه‌گیر ناشناخته یا بلایی طبیعی رخ ندهد، به‌طور معمول زیرساخت‌های پیچیده و مکانیسم‌هایی که از سلامت عمومی محافظت می‌کنند مورد توجه قرار نمی‌گیرند" (Covello, 2006: 25).

گزارش سال ۲۰۲۰ توسعه انسانی سازمان ملل متحد، جایگاه ایران را از نظر شاخص توسعه انسانی^۲ (Human Development Index)، در سال ۲۰۱۹ میان ۱۸۹ کشور رتبه ۷۰ اعلام کرده است. (<http://hdr.undp.org/en/content/sites/default: 2020>). طبق گزارش سلامت بلومبرگ^۳، ایران در سال ۲۰۱۹ از نظر توسعه بهداشتی میان ۱۴۲ کشور در جایگاه ۶۷ جهان و ۱۵ آسیا قرار دارد (Miller, Lu, 2019). این گزارش‌ها و شواهد دیگر نشان می‌دهند که ایران در توجه به شاخص‌های سلامت، مسائل زیست‌محیطی و در ابعاد برنامه‌ریزی و آینده‌نگری با مشکلاتی روبروست، این امر در شیوه‌های اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی همگانی نیز وجود دارد. در زمان بحران و حوادث غیرمترقبه یا بیمارهای همه‌گیر، اطلاع‌رسانی دقیق،

۱. این شاخص با علامت اختصاری (GHS) اولین ارزیابی و معیار جامع امنیت بهداشتی و ظرفیت‌های مربوطه در میان ۱۹۵ کشور عضو مقررات بهداشت بین‌المللی (2005 International Health Regulations 2005 (IHR) و متکی به اطلاعات قابل دسترسی است: داده‌هایی که یک کشور یا یک نهاد بین‌المللی گزارش و منتشر کرده است. هدف و دامنه این مقررات شامل "پیشگیری، محافظت، کنترل و ارائه پاسخ بهداشت عمومی به گسترش بین‌المللی بیماری با روش‌هایی است که متناسب و محدود به خطرات بهداشت عمومی باشد. این سند محدود به بیماری‌های خاص نیست بلکه برای خطرات سلامتی بدون توجه به منشأ یا منبع آن‌ها اعمال می‌شود و سیر تکامل بیماری‌ها و عوامل مؤثر بر ظهور و انتقال آن‌ها را دنبال می‌کند.

۲. شاخص توسعه انسانی (HDI)، یک شاخص ترکیبی برای اندازه‌گیری میانگین دستاوردها در سه بعد اساسی از رشد انسانی، یک زندگی طولانی و سالم، دانش و یک استاندارد زندگی مناسب است.

3. Bloomberg Healthiest Index Country Index

سریع و همه‌جانبه به عنوان حق قانونی مردم با افزایش دانش عمومی آن‌ها نگرانی‌های رایج دوران بحران را می‌کاهد. «تأثیر همه‌گیری کووید ۱۹ چون دیگر چالش‌های اساسی (گرم شدن کره زمین)، به عملکرد تک‌تک افراد و کیفیت اطلاعاتی که مردم در معرض آن هستند بستگی دارد» (Zhong, Frenkel & Alba, 2020).

با وجود دانش علمی محدود درباره پاندمی کرونا، تاکنون برقراری ارتباط مبتنی بر علم یکی از راهکارهای مؤثر برای مدیریت آن بوده است. «نظریه پردازان دانش، علم و دموکراسی مکرراً استدلال کرده‌اند که در سیاست‌گذاری مبتنی بر علم، تمایز بین علم و سیاست باید واضح باشد تا شهروندان بتوانند حقایق علمی را در حین درگیر شدن در مناقشات سیاسی بر سر ارزش‌ها و اولویت‌های اجتماعی به رسمیت بشناسند» (Post, Bienzeisler & Lohöfene, 2021: 497).

به گفته دبیر کل سابق^۱ سازمان جهانی بهداشت (۲۰۰۴): «ما در پنج سال (گذشته) موفقیت بزرگی در کنترل همه‌گیری داشته‌ایم، اما حالا به این نتیجه رسیده‌ایم که ارتباطات برای کنترل همه‌گیری به اندازه تحقیقات آزمایشگاهی و یا اپیدمیولوژی تعیین‌کننده هستند» (Covello, 2006: 25).

به نظر نویسندگان مقاله، چهارچوب‌های ارائه‌شده در نظریه "ارتباطات خطر" (risk communication) می‌تواند به تبیین بهتر نقش ارتباطات در شرایط بحرانی کمک کند. نظریه ارتباطات خطر^۲ (مخاطره) «به منزله تبادل اطلاعات در مورد ماهیت، بزرگی، اهمیت و کنترل یک خطر بوده» (Miller, Solomon, 2003: 1) و بیانگر پیام‌های گوناگون درباره ماهیت بحران، نگرانی‌ها، دیدگاه‌ها و واکنش به پیام‌ها و تدابیر قانونی و سازمانی مدیران بحران می‌باشد. به گفته میلر و سولومون «کارشناسان دولتی و صنعتی از این منظر درمی‌یابند که دانش علمی آن‌ها از خطر برای غلبه بر بی‌اعتمادی عمومی کافی نیست» (همان). روش‌شناسی و شریفی (۱۳۹۴)، رسانه‌های خبری را منبع اصلی کسب آگاهی در شرایط بحران و توجه به سلامت جامعه را یکی از کارکردهای مهم آن می‌شمارند. «این تصور که یک بحران، مدام در حال وقوع است اهمیت اخبار زنده را بیشتر می‌کند. مردم به اخبار نیازمندند و همواره می‌خواهند تا به اطلاعات جدیدی دست یابند و در شرایط ترس و عدم اطمینان، آرامش و اطمینانی به دست بیاورند» (2001: 61).

1. Jong-wook Lee
2. Risk communication theory

(Perse)، به همین دلیل اطلاع‌رسانی در زمان بحران، نیازمند دانش و مهارت‌های منحصربه‌فرد ارتباطی است.

اعتماد‌افزایی، ایجاد مشارکت همگانی و حرکت در مسیر توسعه سلامت کشور با برنامه‌ریزی مناسب، طراحی‌های راهبردی و اجرایی، داشتن نگاه استراتژیک، آینده‌نگری و تولید محتوای هدفمند در برنامه‌ها دور از دسترس نیست. پوشش جامع، بی‌طرف و وقایع، تنوع موضوعات و دیدگاه‌ها در محتوای خبری درباره حوادث یا بحران، فرصت‌هایی برای گروه مدیریت متمرکز، در شناسایی مشکلات و تغییرات لازم در استراتژی‌ها و سیاست‌های پیش رو فراهم می‌کند، شایعه‌پردازی را کنترل می‌کند و بر فضای روانی جامعه تأثیر مثبت می‌گذارد.

صدواسیما برای انجام نقش‌های متفاوتی همچون اطلاع‌رسانی، فرهنگ‌سازی، آگاهی بخشی و برقراری ارتباط دوسویه نیازمند انعطاف‌پذیری، استقلال در تصمیم‌گیری بر اساس دانش رسانه‌ای، فراگیری، اعتماد بخشی، تفکر راهبردی و آینده‌نگری است و با داشتن حمایت و منابع مالی دولتی، شبکه‌های تلویزیونی متعدد (سراسری، برون‌مرزی و محلی)^۱ بایستی به بحران‌های گوناگونی که سلامت جامعه را با مخاطره روبرو می‌کنند توجه بیشتری داشته باشد. در شرایط بحران، ایجاد اعتماد در جامعه با اطلاع‌رسانی همه‌جانبه، عینی و شفاف و توجه به همه ابعاد (اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و...) فراهم می‌شود. بدیهی است که «شفافیت در جامعه‌ای تحقق‌پذیر است که دسترسی به اطلاعات، موضوعی سیاسی و امنیتی قلمداد نشود بلکه بخشی از حقوق مدنی افراد باشد، جامعه‌ای که در آن تکثرگرایی فکری، آزادی بیان و چندصدایی بودن رسانه‌ها محترم و نقد صاحبان قدرت به فرهنگ عمومی تبدیل شده باشد» (جوهری، ۱۳۹۲: ۴۳).

مقاله حاضر با تحلیل محتوای اخبار سلامت با محوریت کرونا، در بخش‌های خبری شبانه‌گاهی شبکه‌های یک و دو سیما و دو شبکه تلویزیونی کشور آلمان در مرحله ابتدای پاندمی، به سؤالات زیر می‌پردازد:

الف- سهم پوشش اخبار سلامت و به‌ویژه کرونا در شبکه‌های موردنظر ایرانی و آلمانی چقدر بوده است؟

ب- به چه ابعادی از سلامت در این اخبار پرداخته شده است؟

۱. ۲۲ شبکه سراسری، ۳۳ شبکه استانی، ۱۸ شبکه تلویزیونی برون‌مرزی، ۹ شبکه اینترنتی، ۶ شبکه تعاملی تلویزیونی و ۲۰ دفتر نمایندگی در خارج از کشور

ج- محتوای موضوعی و سهم هر یک از موضوعات مربوط به کرونا در اخبار چگونه بوده است؟

مبانی نظری و مروری بر مطالعات گذشته

همان‌طور که بهداشت عمومی وارد مرحله جدیدی از توسعه، مبتنی بر مجموعه گسترده‌ای از مسئولیت‌ها در واکنش به بحران و اضطرار می‌شود، تمرکز پژوهش‌های ارتباطی بر آسیب‌های حاصل از بحران بر مردم و زیرساخت‌های حیاتی جامعه بیشتر می‌گردد. «در ارتباطات بحران (Risk Communication)، رسانه‌ها فقط واسطه‌های فنی یا تنها یک بازیگر در میان سایر نقش‌آفرینان صحنه بحران نیستند، بلکه آن‌ها با تفسیر خبرها برای عموم، انعکاس‌دهنده فرآیندهای سیاسی و اجتماعی بحران هستند و کارکردی کلیدی در گفتمان عمومی جامعه دارند» (Otterpohl, 2019: 61). در واقع، «زبان رسانه صرفاً نقش یک واسطه توصیفی و خبری را ایفا نمی‌کند، بلکه دربرگیرنده معناست» (موحد، خشنود، معاون، ۱۴۰۰: ۱۸۲).

به‌طور کلی در حوزه تأثیرات رسانه‌ها نظریه‌های علمی، «سه کارکرد اصلی اجتماعی برای رسانه‌های خبری برمی‌شمارند. گرابر و دوناواوی ۲۰۱۸، با اقتباس از ایده‌های لاسول این سه کارکرد را: الف- نظارت، گزارش وقایع و اطلاعات به مردم، ب- تفسیر، ارائه چارچوب و معنای موضوعات و رویدادها، ج- جامعه‌پذیری، پرورش ارزش‌ها، باورها و هنجارهای جامعه می‌نامند» (Gollust, Fowler, Niederdeppe, 2019: 168).

بر اساس این نظریه، رسانه‌ها سبب توسعه توانایی‌های شناختی فرد و جامعه، الگوسازی‌های فکری و عملی، زمینه‌ساز توانمندی مخاطبان می‌باشند و «با انعکاس و نقد ناهنجاری و آموزش هنجارها بر جامعه نظارت می‌کنند» (بیابانی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۵۶). همچنین با تفسیر رویدادها، طرح راهکارهای مناسب برای روبرویی با مسائل گوناگون، پرسشگری و انتقاد به مدیریت افکار عمومی و نظارت بر حکومت و تقویت ارزش‌های اجتماعی، می‌پردازند.

در میان کارکردهای اجتماعی رسانه، اعتماد عمومی مهم‌ترین کلید ارتباط است «نمی‌توان اعتماد به اخبار را جدای از اعتماد به رسانه مورد ارزیابی قرار داد؛ بنابراین نماد اعتماد به رسانه را باید بر اساس افزایش اعتماد به خبر و برنامه‌های خبری دید.» (سرابی و حسنلو، ۱۳۹۶).

درواقع «اخبار منبع اصلی اطلاعات درباره امور جهانی برای مردم در سراسر جهان است» (Zohng, 2006: 17-18) و توجه به سلامت جامعه یکی از کارکردهای مهم آن‌هاست (روشندل،

شریفی، ۱۳۹۴). به نظر گولوست^۱ و همکاران ۲۰۱۹، اخبار سلامت نقش مهمی در عملکرد و نتایج بهداشت عمومی دارد. استفاده از الگوها و نظریه‌ها به همراه سواد سلامت تأثیر مثبتی در انجام رفتارهای سلامت دارد (جعفری، پیمان، ۱۳۹۷)، بنابر این اخبار سلامت در محدوده دانش موجود به هنگام اضطرار می‌تواند به عنوان مؤلفه‌ای از نظارت بر گسترش آسیب‌های جسمی و اجتماعی، کاهش آسیب‌های و یکپارچگی و مشارکت مردم شمرده شود.

هالادی^۲ خاطر نشان می‌کند که «بیشتر مردم خودشان بحران را تجربه نمی‌کنند. آن‌ها از گزارش‌های رسانه‌ها متوجه بحران می‌شوند» (Holladay, 2010: 161).

با توجه به نقش دوگانه رسانه‌ها در بحران‌زدایی یا کاهش بحران، چگونگی پوشش و محتوای خبری در زمان بحران و بعد از آن اهمیت دارد. طبق تحقیقات کوولو^۳، سطح استرس مخاطب عنصری مهم است که باید مورد توجه قرار گیرد، چراکه درگیری‌های ذهنی و نگرانی می‌تواند حس شنیدن، درک، به خاطر سپردن و توانایی پردازش اطلاعات را مختل کند. افراد مضطرب بیشتر بر اطلاعات منفی تمرکز می‌کنند و معمولاً منابع اطلاعاتی بیشتری را جستجو می‌کنند. (Eg: Covello, 1984, 2003, 2006, 2021)) نظریه‌های ارتباطات خطر یعنی، نظریه "تعیین اعتماد"^۴، نظریه "سروصدای ذهنی"^۵، نظریه "سلطه منفی"^۶، "ادراک خطر"^۷، خشم و الگوهای ارتباط ریسک هم بر این مسئله تأکید دارند.

به عقیده کوولو، هنگام توسعه استراتژی‌ها و پیام‌های ارتباطی در موقعیت‌های پر استرس، درک این چهار نظریه ارتباطی که پایه و اساس "ارتباطات خطر" را تشکیل می‌دهند اهمیت بسیاری دارد. سیلور بلات^۸، فری^۹ و فینان^{۱۰} (۱۳۹۳)، تأکید دارند که در چنین شرایطی اطلاعات مرتبط با موقعیت بحرانی باید با تکیه بر "مهم‌ترین اصل اخلاقی رسانه‌ها" یعنی عینیت و بی‌طرفی، بی‌پیرایه و بدون حاشیه در اختیار مخاطب قرار داده شود تا از سردرگمی گروه مخاطبان جلوگیری شود. تئوری "تعیین اعتماد" بیان می‌کند که «اعتماد قوی‌ترین عامل تأثیرگذار بر نحوه تصمیم‌گیری

1. Gollust Sarah
2. Holladay, S. J
3. Covello Vincent
4. Trust determination theory
5. Mental noise theory
6. Negative dominance theory
7. Risk perception theory
8. Art Silverblatt
9. Jane Ferry
10. Barbara Finan

افراد مرتبط با ریسک است. هرچه منبع اطلاعات مورد اعتمادتر باشد، پیام‌ها، پیام‌رسان‌ها و کانال‌های کسب اطلاعات قابل قبول‌تر خواهد بود. بر اساس تئوری "سلطه منفی" افرادی که تحت فشار هستند، تمرکز بسیار بیشتری به اطلاعات منفی دارند تا اطلاعات مثبت. "تئوری سروصدای ذهنی"^۱ بدین معناست که افراد در موقعیت‌های پراسترس اغلب در پردازش اطلاعات، شنیدن، درک و به خاطر سپردن مشکل زیادی دارند» (Covello, 2020).

از نظر کووللو (2020)، چالش اصلی برای ارتباط مؤثر با ریسک، عوامل روانی، جامعه‌شناختی و فرهنگی هستند که درک نادرست و سوءتفاهم از خطر ایجاد می‌کنند.

چنانکه مطالعات طولی در پی دیگر بحران‌های بهداشتی یا اجتماعی نشان داده‌اند (ر. ک: گرانمایه پور، ذاکری ۱۳۹۵؛ صلواتیان و همکاران، ۱۳۹۷؛ شمس و همکاران ۱۳۹۸؛ شادسون^۲، ۱۹۹۵؛ پرسه^۳، ۲۰۰۱؛ واندر مولن^۴، ۲۰۰۴؛ هایر^۵، کووللو^۶، ۲۰۰۶ و ۲۰۰۵؛ واندر مولن، بوشمن^۷ ۲۰۰۸؛ نیوهاگن^۸، ۲۰۰۹)، میزان حضور رسانه‌ها و محتوای گزارش‌های رسانه‌های خبری از یک طرف و ترس عمومی از طرف دیگر به یکدیگر وابسته‌اند. گزارش‌های بیش از حد جنجالی با سطح بالاتری از استرس در ارتباط‌اند.

حتی افرادی که در یک رویداد آسیب‌زا حضور ندارند نیز اضطراب را تجربه می‌کنند. بر اساس مطالعات پُست^۹، بینسایسلا^{۱۰} و لوهوفنه^{۱۱} ۲۰۲۱، در یک موقعیت بحرانی، همه اطلاعات به یک اندازه مهم نیستند. شاید مهم‌تر از هر چیز اتخاذ یک استراتژی قابل درک از سوی مدیران و تصمیم‌گیران برای همه مشارکت‌کنندگان باشد. «در هنگام بلایا، نیاز به اطلاعات به‌موقع و پاسخگویی شفاف و مؤثری وجود دارد که آگاهی موقعیتی درباره انواع خطر (تهدید در عرصه اقتصاد، ایمنی، بهداشت، زیست‌محیطی، کیفیت زندگی، حقوقی و کمبود اعتماد) را افزایش دهند. پیام‌های رسانه‌ای درست و منظم می‌توانند یک نگرانی عمومی را آگاه و آرام کنند، اطلاعات نادرست را کاهش داده تا توجه به مهم‌ترین مسائل معطوف شود» (Covello, Hyer, 2007:11).

1. Mental Noise Theory
2. Michael Schudson
3. Elizabeth M. Perse
4. Robert Vander Molen
5. Haier Liu
6. Vincent. T. Covello
7. Brad J Bushman
8. John E. Newhagen
9. Senja Post
10. Nils Bienzeisler
11. Mareike Lohöfener

رسانه‌های گوناگون اتفاقات را در چهارچوبی یکسان قرار نمی‌دهند «اطلاعات غلط درک مردم درباره خطر را مختل و از خطر اصلی منحرف می‌کند» (Krause, Freiling, Beets, Bross, 2020)، همچنین «برقراری ارتباط ناکارآمد در موقعیت‌های خطرناک و غیرقابل اعتماد می‌تواند عواقبی چون از دست دادن اعتماد و اعتبار، اثرات اقتصادی، اجتماعی، تأثیرات روانی و در بدترین حالت از دست دادن جان افراد را در پی داشته باشد». (WHO, 2020) به نظر می‌رسد که به دلیل «شیوع روزافزون اخبار جعلی و افزایش بی‌اعتمادی مردم به رسانه‌های اجتماعی مجازی، رسانه‌های قدیمی همچنان بسترهای مهمی برای اطلاع‌رسانی به مردم هستند». (Coninck, d'Haenens, Matthijs, 2020: 3) از طرفی «مؤلفه‌هایی نظیر بی‌طرفی، رعایت معیارهای حرفه‌ای خبر، پرهیز از یکسوزنگری و بازنمایی کلیشه‌ای و تحریف‌شده وقایع، مؤلفه‌های بسیار مهمی هستند که بیشترین تأثیر را در جلب اعتماد مخاطب دارند و چنانچه رسانه‌ای همه تمهیدات رسانه‌ای را به کارگیرد ولی چنین معیارهایی را رعایت نکند از اثرگذاری آن کاسته می‌شود (نجاتی و همکاران، ۱۳۹۸: ۹۳). کریمی ۱۳۹۷، با بررسی گزارش‌های کارشناسان اداره کل نظارت و ارزیابی اخبار و برنامه‌های سیاسی مرکز نظارت صداوسیما نتیجه گرفت که کم‌توجهی به اصول خبررسانی، جریان‌سازی خبری، ضعف در خبررسانی در مواقع بحرانی، ضعف در پرداخت مناسب گزارش‌ها، تحلیل محورنبودن خبرها، گرافیک و عناصر زیبایی‌شناختی در استودیوها، طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۷ بیشترین فراوانی را داشته‌اند. با این تفاسیر پژوهش در باب چگونگی پوشش اخبار و ارتباطات رسانه‌ای مؤثر در بلایا و بحران‌ها امری ضروری است و به عقیده خانیکی، «بهتر آن است که بحران‌ها در قالب مطالعات موردی و در چارچوب روش‌های خرد، مطالعه و بررسی شوند» (۱۳۸۷: ۸۴). مقایسه شیوه‌های مدیریت و انعکاس اخبار در دیگر کشورها می‌تواند به عنوان یکی از روش‌های افزایش بهره‌وری نظام رسانه‌ای در حوزه اطلاع‌رسانی و اخبار مورد توجه قرار گیرد.

در ۳۰ ژانویه ۲۰۲۰، مدیرکل سازمان جهانی بهداشت^۱ شیوع ویروس کرونای جدید را وضعیت اضطراری سلامت با ابعاد بین‌المللی در بالاترین سطح هشدار سازمان جهانی بهداشت اعلام کرد و در ۱۱ مارس ۲۰۲۰ این بیماری را رسماً یک پاندمی نامید. مدیر منطقه‌ای سازمان جهانی بهداشت اروپا، در بیانیه‌ای گفت: «ما از طریق تبادل اطلاعات شفاف، حمایت هدفمند در جای لازم و یک همبستگی تزلزل‌ناپذیر کووید-۱۹ را شکست خواهیم داد». از آن زمان تولید، انتقال و انتشار اطلاعات مربوط به کووید ۱۹ با شایعات و اطلاعات غیرقابل تأیید فراوانی همراه

1. Tedros Adhanom Ghebreyesus

بوده است. در نتیجه مهم است که درک کنیم چرا باید مردم اطلاعات واقعی مربوط به این بیماری را از رسانه‌های دریافت کنند که آن را باور دارند و اخبارش را نقل می‌کنند.

یافته‌های تحقیقاتی مرتبط با خبر در ایران، بیشتر دربرگیرنده مطالعات تطبیقی، موضوعات و مفاهیمی چون: دروازه‌بانی، برجسته‌سازی، معیارهای اعتمادسازی، بی‌طرفی و چینش اخبار... و در بحث تحلیل به سیاست‌گذاری، انواع نظریه‌های خبری، میزان مقبولیت اجتماعی خبر، روندهای مؤثر بر آینده خبر، شیوه‌های مطلوب انتشار اخبار تلویزیونی ایران و ارزیابی عملکرد این حوزه در شرایط گوناگون سیاسی و اجتماعی است. در حیطه اخبار سلامت و ارزیابی آثار نحوه پوشش آن پژوهش‌های ذیل را در داخل و خارج از ایران مرتبط با موضوع این تحقیق یافتیم:

یافته‌های پژوهش احمدزاده کرمانی و فرهمند (۱۳۹۲) حاکی است که موضوع‌های مهم علمی، بهداشتی، پزشکی، محیط‌زیست در اولویت ابتدایی خبر بخش خبری ۳۰:۲۰ شبکه دو سیما قرار ندارند. نتیجه بررسی البرزی (۱۳۹۴) درباره "اثرگذاری پوشش خبری حوادث بر مخاطبان"، جنبه مخاطب محوری و فعال بودن مخاطب در مواجهه با این اخبار بود. مطالعه عطادخت و همکاران (۱۳۹۵)، در مورد سلامت روان و امنیت اجتماعی، نشان می‌دهد که رسانه‌ها نقش دوگانه‌ای در ایجاد سلامت روان و امنیت اجتماعی دارند و می‌توانند سبب تضعیف یا تقویت‌کننده سلامت روان، امنیت عمومی و اجتماعی باشند.

بررسی دلشاد و برقی شیرازی (۱۳۹۸)، در "مروری بر نقش رسانه‌ها در مدیریت خطر حوادث و بلایا" اثبات عملکرد مؤثر رسانه‌ها در بحران‌هاست و اطلاع‌رسانی صحیح از مهم‌ترین ارکان مدیریت بحران به شمار می‌آید.

خانیکی و عاطفی‌منش (۱۳۹۸)، در مطالعه‌ای با عنوان "ارتباطات سلامت، زمینه‌ها و دورنمای آن در توسعه" به بررسی تکنیک‌ها و الگوهای ارتباطی و نقش رسانه‌ها تلویزیون و موانع ارتباطی که در راه رسیدن به اهداف و برنامه‌های ارتباطات سلامت به وجود می‌آیند توجه کرده‌اند. همچنین (ر. ک: صلواتیان، ۱۳۸۹؛ احمدزاده کرمانی و فرهمند ۱۳۹۲؛ دهقانی، ۱۳۹۳؛ عطا دخت و همکاران، ۱۳۹۵؛ مرادی و همکاران، ۱۳۹۹؛ خانیکی، عاطفی‌منش، ۱۳۹۸؛ برقی شیرازی ۱۳۹۸؛ قمیان و همکاران، ۱۳۹۸؛ رضوی طوسی و همکاران، ۱۳۹۲؛ رمضانخان، قنبری، ۱۳۸۶؛ رفیعی فر و همکاران، ۱۳۸۴)، (پیکارد، یثو^۱، ۲۰۱۱؛ یونگ، اواردو و همکاران^۲، ۲۰۱۲؛

1. Robert, G. Picard and Minhee Yeo
2. Eduardo Caron

بران^۱، ۲۰۱۳؛ بیگمن^۲، ۲۰۱۴؛ موران و همکاران^۳، ۲۰۱۵؛ بلک و همکاران^۴، ۲۰۱۵؛ گولوست و همکاران، ۲۰۱۷؛ کارون و همکاران^۵، ۲۰۱۸).

بسیاری از این پژوهش‌ها به تجزیه و تحلیل توصیفی محتوای اخبار سلامت، بررسی میزان تاثیر اخبار سلامت بر مخاطبان، نابرابری‌های بهداشتی، مباحث بهداشتی و پزشکی به مواردی چون: اضافه وزن، دخانیات و الکل، بیماری سرطان، آنفولانزای خونی و پرندگان، ابولا... توجه کرده‌اند. در میان تحقیقاتی که حجم و یا نوع پوشش خبری مورد بررسی قرار گرفته تاکنون هیچ داده تجربی و مطالعه موردی درباره سهم پوشش با محتوای این پژوهش یعنی مقایسه ابعاد، محتوای موضوعی و سهم هر یک از موضوعات مربوط به کرونا در اخبار تلویزیونی ایران و آلمان گزارش نشده است.

روش پژوهش

این بررسی بر مبنای تجزیه و تحلیل کمی و محتوایی مبتنی بر رایانه و مشاهده اخبار مربوط به سلامت و موضوع مورد بحث یعنی کووید ۱۹ در شبکه‌های مورد مطالعه انجام شده است. " این رویکرد دوگانه امکان بررسی مقادیر بیشتری از متن و محتوای پیچیده را که نیاز به تفسیر دارند، فراهم می‌کند" (Grimmer, Stewart, 2013). میکوت و مورهاوس^۶ (۱۹۹۴)، به جای تأکید بر پایایی و روایی در طرح‌های پژوهش کیفی، «عنوان قابلیت اعتماد را بر محور چهار عامل بیان کرده‌اند: ۱. استفاده از چند روش برای گردآوری داده‌ها ۲. بازرسی مسیر کسب اطلاعات، ۳. واریاسی از سوی افراد تحت بررسی ۴. صداقت گروه پژوهشی» (ویمر و دومینیک، ۱۳۸۹: ۱۷۲-۱۷۱).

برای اطمینان به قابلیت اعتماد مطالعه حاضر، این امکان وجود دارد تا دیگر پژوهشگران نتایج حاصل از این تحقیق را بر مبنای فایل‌های بخش‌های خبری در پایگاه‌های الکترونیکی ایران^۷ و آلمان^۱ (با قابلیت دسترسی عمومی) مقایسه نمایند. برای اطمینان بیشتر بخش‌های

1. Taejin Jung & Maria Brann
2. Bigman Cabral A)
3. Moran Bodas, Maya Siman-Tov, Kobi Peleg & Zahava Solomon,
4. Blak, Kelly D.; Kaufman, Annette
5. Caron, Zöllner Ianni
6. Maykut & Morehouse

۷. خبر ۲۱ شبکه یک سیما، "خبر ۳۰:۲۰ شبکه دو سیما. <https://www.telewebion.com>

خبری مورد بررسی از طریق نویسندگان مقاله ضبط، نگهداری و قابل دریافت می‌باشند. بدین ترتیب امکان تکرار تحقیق برای سایر پژوهشگران فراهم است. همچنین یادداشت‌های حاصل از کدگذاری اخبار بر اساس کدنامه تحقیق، به منظور مقایسه نتایج حاصل از آن موجود می‌باشد. هیگ و همکاران بر این باورند که مقایسه به این دلیل ضروری است که سبب اطلاع بیشتر ما از دیگر مکان‌ها و کشورها می‌شود و قدرت توصیفی ما را افزایش می‌دهد، اما مهم‌تر اینکه روش مقایسه‌ای پژوهشگر را از قوم‌مداری دور می‌کند (مارش و استوکر، ۱۳۸۴: ۲۸۵).

برای یافتن شباهت‌ها و تفاوت‌ها در محتوای اخبار سلامت و درک بهتر زمینه‌های بین‌المللی در حوزه رسانه و خبر، پربیننده‌ترین بخش‌های خبری آلمان برای مقایسه انتخاب شدند. این کشور به عنوان پرجمعیت‌ترین و مهم‌ترین عضو اتحادیه اروپا نمونه رسانه‌ای خوبی از میان کشورهای اروپای غربی است. نکته دیگر اینکه بر اساس شاخص آزادی مطبوعات جهانی^۲ RSF (۲۰۲۲)، آلمان در میان ۱۸۰ کشور در رده شانزدهم و ایران در رتبه ۱۷۸ گزارش شده است (https://rsf.org/en/index). بینندگان دو کانال منتخب مورد مطالعه از بخش‌های خبری این کشور ((ZDF و ((ARD، علاوه بر آلمان در اتریش، بخش‌های آلمانی‌زبان سوئیس و ایتالیا، هلند بلژیک و لوکزامبورگ گسترده‌اند، نویسنده اصلی مقاله نیز دانش‌آموخته زبان آلمانی است و با کارکرد رسانه‌های عمومی (تلویزیون) در ایران و آلمان آشنایی دارد. برای جلوگیری از ضریب خطا در فهم فرهنگی یکی از کارشناسان علوم ارتباطات، با سابقه تدریس در دانشگاه‌های آلمان نیز ناظر بر روند مقایسه در گزارش‌های مربوط به اخبار آلمان بوده است.

پس از انجام مطالعات اولیه ابتدا کدنامه متغیرهای مربوط به اخبار سلامت با در نظر گرفتن مشخصات بخش خبری (شبکه، تاریخ، مدت‌زمان)، محتوای اخبار (ابعاد و موضوعات) درج گردید. به منظور درک چگونگی پوشش محتوای خبری مربوط به سلامت، دو بخش پربیننده اخبار تلویزیون ایران (۲۱:۰۰ شبکه یک سیما و ۳۰:۲۰ شبکه دو سیما) و دو بخش خبری پرمخاطب از تلویزیون آلمان (ARD- 20:00 Tagesschau و ZDF - Heute Nachrichten 19:00) در فاصله زمانی بین اول اسفند ۱۳۹۸ تا چهارم فروردین ۱۳۹۹ برابر با ۲۰ فوریه تا ۲۳ مارس ۲۰۲۰، انتخاب شدند.

1. "News 20:00 Tagesschau ARD TV Network" .https://www.tagesschau.de, 2020 & "News 19:00 Heute-Nachrichten TV Network ZDF ". https://www.zdf.de, 2020

2. Reporters sans frontières

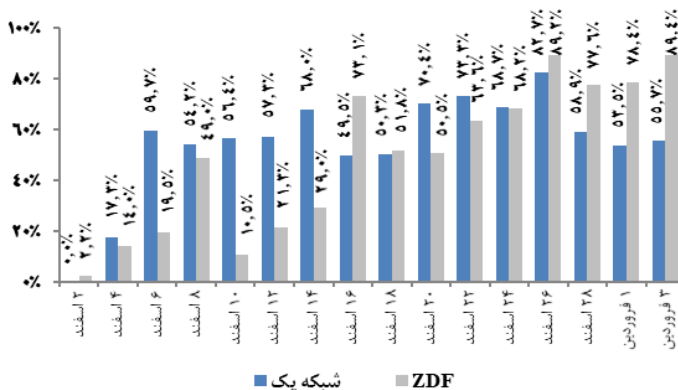
کلیه خبرهای این بخش‌های خبری به صورت یک روز در میان (شبکه یک و ZDF با تاریخ پخش مشترک) و (شبکه دو با ARD با تاریخ پخش مشترک)، از آرشیوهای موجود در پایگاه‌های الکترونیکی دریافت شد. سپس اطلاعات کمی و محتوایی، منطبق بر کدنامه متغیرهای اخبار سلامت با در نظر گرفتن مشخصات بخش خبری (شبکه، تاریخ، مدت‌زمان) و اطلاعات محتوایی بر اساس (ابعاد و موضوعات) اخبار درج گردید.

نمونه آماری شامل ۶۲ بخش اخبار شبانه‌گاهی است که به صورت غیر تصادفی و هدفمند از دو شبکه تلویزیونی ایران (یک، دو) و دو شبکه آلمان (ZDF, ARD) انتخاب شده‌اند. با انتخاب ابعاد و موضوعات پوشش خبرهای سلامت، کدنامه خبری تنظیم و ۷۴۹ خبر و گزارش‌های مربوط به سلامت از ۱۸ فوریه تا ۲۲ مارس ۲۰۲۰ با تأکید بر خبرهای مربوط به بیماری کرونا تمام‌شماری، کدگذاری، محاسبه (SPSS) و مقایسه گردید.

بخش‌های خبری شبکه دو در تاریخ‌های ۱۳۹۹/۰۱/۰۲ و ۱۳۹۹/۰۱/۰۴ از طریق آرشیو قابل دسترسی نبودند.

یافته‌های پژوهش

بر اساس نمودار ۱، سهم اخبار مربوط به سلامت در کل زمان بخش خبری در شبکه یک سیما در ابتدا ۰٪ و با گسترش فراگیری کرونا تا رقم ۸۲/۷٪ از کل زمان اخبار را در بر گرفته و شبکه ZDF در همین زمان ابتدا ۲/۲٪ و در ادامه تا ۸۹/۴٪ از مدت‌زمان اخبار خود را به اخبار سلامت اختصاص داده است.

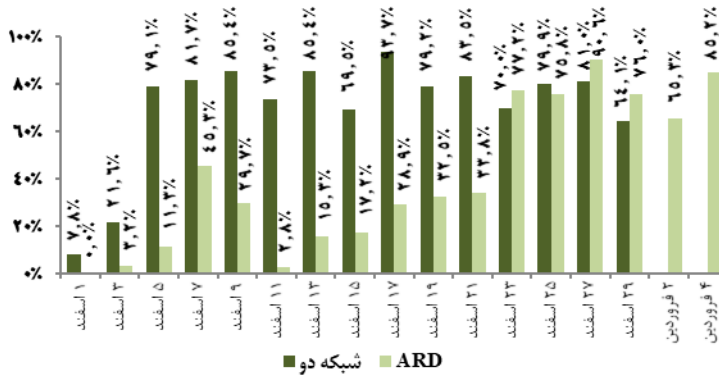
نمودار ۱- سهم اخبار مربوط به سلامت در کل زمان بخش‌های خبری: شبکه یک و شبکه

ZDF

نمودار ۲، نشانگر افزایش سهم اخبار سلامت در شبکه دو سیما از ۸/۷٪ تا رقم حداکثر ۷

۹۳٪ زمان پخش اخبار می‌باشد. هم‌زمان در شبکه ARD از ابتدای شیوع ویروس کرونا تا

گسترش بیشتر بیماری این رقم از ۰/۰ به ۹۰/۶٪ افزایش یافته است.

نمودار ۲- سهم اخبار مربوط به سلامت در کل زمان بخش‌های خبری: شبکه دو و شبکه ARD

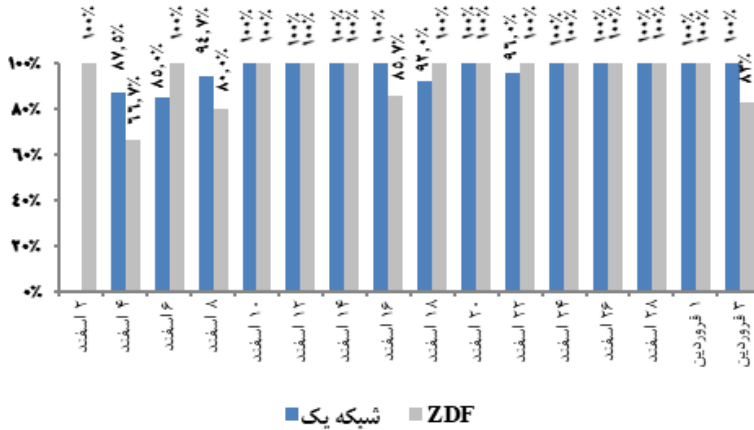
از میزان کل اخبار مربوط به سلامت، در بخش‌های خبری شبکه‌های مورد نظر، ۹/۹۳٪ تا ۶

۹۳٪ از خبرها به کرونا اختصاص داشتند که البته این میزان در همه روزها یکسان نبوده است،

نمودارهای ۳ و ۴ نمایانگر سهم اخبار مربوط به کرونا در میان کل اخبار مربوط به سلامت در هر

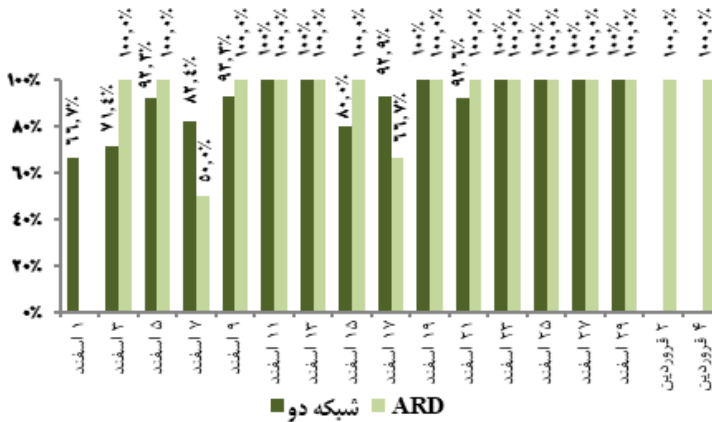
یک از روزهای مورد مطالعه‌اند. این سهم در بیشتر روزها در هر چهار رسانه ۱۰۰٪ بود. بنابراین

یافته‌های این پژوهش به شکل تعیین‌کننده‌ای مربوط به گزارشگری در مورد این بیماری است.

نمودار ۳- نمودار سهم اخبار به کرونا در کل اخبار سلامت بخش‌های خبری: شبکه یک و شبکه

ZDF

نمودار ۴- نمودار سهم اخبار به کرونا در کل اخبار سلامت بخش‌های خبری: شبکه دو

و شبکه ARD

بررسی فراوانی محتوای اخبار سلامت با توجه به ابعاد و موضوعات:

در این پژوهش محتوای اخبار مربوط به سلامت بر اساس دو ویژگی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند (شکل ۵): الف- ابعادی از سلامت که در خبر منعکس شده‌اند (۱۲ بُعد). ب- تنوع

موضوعاتی که در ارتباط با سلامت در خبر مطرح شده‌اند (۱۱ موضوع). علاوه بر این میزان جدایی خبر و تفسیر در اخبار مربوط به کرونا بررسی شده است.

جدول ۵- جدول ابعاد سلامت و تنوع موضوعات در محتوای اخبار سلامت

موضوعات مرتبط با سلامت در اخبار	ابعاد سلامت در اخبار
۱- اقتصادی- مالی	۱. سلامت روانی
۲- جامعه، زندگی اجتماعی و مسائل انسانی	۲. بهداشت محور
۳- ورزشی	۳. درمان محور
۴- سیاسی	۴. ظرفیت‌ها و تنگناهای انسانی در عرصه سلامت
۵- قضایی، حقوق و قانون	۵. ظرفیت‌ها و تنگناهای مادی در عرصه سلامت
۶- امور آموزشی و تحصیلی	۶. بازتوانی
۷- امور فرهنگی	۷. فرآورده‌های سلامت‌محور
۸- مذهبی	۸. مدیریت سلامت
۹- محیط‌زیست و طبیعت	۹. امور توسعه بهداشت
۱۰- مسائل تراژیک، تروریسم و جنایت	۱۰. موضوعات و موارد خدماتی، مشاوره
۱۱- سایر	۱۱. سایر

چگونگی پوشش اخبار در ابعاد مختلف کرونا

در میان ابعاد سلامت بخش‌های خبری شبکه‌های مورد مطالعه بیش از هر بعد دیگر در اخبار مربوط به کرونا، بر سلامت جسمی تمرکز داشته‌اند (شکل ۶). چنین نتیجه‌ای دور از انتظار نیست زیرا کرونا به طور طبیعی یک بیماری جسمی است، بنابر این سهم محتوای یاد شده به ترتیب در شبکه‌ها: ZDF ۹۴/۲٪، شبکه دو سیما ۷۲/۳٪، شبکه یک ۷۱/۳٪ و شبکه ARD ۶۶/۷٪ بوده است. در مقابل، اخبار با محتوای سلامت روانی در همه شبکه‌ها به مراتب پایین‌تر از دیگر ابعاد مشاهده می‌شود. این میزان در شبکه دو ۷/۲٪، شبکه یک ۵/۸٪، شبکه ARD ۱/۲٪ و شبکه ZDF صفر است.

مطالعات انجام شده پس از انتشار عمومی کرونا تاکنون حاکی از تأثیر این ویروس بر ابعاد مختلف زیستی روان انسان‌ها و روابط فردی و جمعی در جهان دارد.

از آنجاکه بررسی حاضر مربوط به دوره نخست همه‌گیری ویروس کرونا در جهان می‌شود به طور طبیعی مردم هنوز با مشکلات ناشی از این بیماری و مسائل روانی مربوط به آن روبرو نبوده‌اند. بر این اساس می‌توان سهم اندک پوشش محتوای سلامت روانی در زمان مورد مطالعه را

توضیح داد. گزارش‌های خبری بهداشت محور با مضمون پیشگیری از گسترش ویروس کرونا در قالب اطلاعات و توصیه‌های بهداشتی از طریق کارشناسان سلامت، تدابیر انجام شده، ضدعفونی اماکن و معابر و... با سهم پوشش در شبکه دو ۳۴/۵٪، شبکه ARD ۲۸/۱٪، شبکه یک ۲۳/۸٪ و شبکه ZDF ۱۰/۵٪ مشاهده شده‌اند.

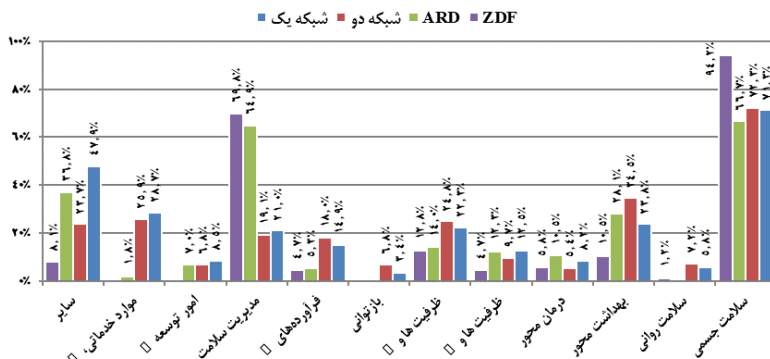
بدین ترتیب بخش خبری ۲۰:۳۰ شبکه دو سیما نسبت به سایر شبکه‌ها به خبرهای بهداشت محور توجه بیشتری داشته است. این امر در مورد طرح ظرفیت‌ها و تنگناهای مادی، فراورده‌های سلامت و سلامت روانی نیز وجود دارد.

با توجه به ناشناخته بودن ویروس و غافلگیری سیستم درمانی کشورها در مواجهه با این پاندمی و از آنجاکه در دوره مورد مطالعه، برای مقابله با این بیماری هنوز دارو یا واکسنی یافت نشده بود، میزان گزارش‌های خبری درمان محور پایین است. این گزارش‌ها با سهم کم در شبکه‌های ZDF (۵/۷٪) ARD (۱۰/۵٪) و در شبکه یک (۸/۲٪) و شبکه دو (۵/۴٪) ملاحظه می‌شوند.

در رابطه با ظرفیت‌ها و تنگناهای انسانی در عرصه سلامت تفاوت سیستماتیکی بین دو کشور دیده نمی‌شود، اما در بُعد ظرفیت‌ها و تنگناهای مادی در عرصه سلامت، اخبار شبکه‌های ایران با فراوانی بیش از ۱۵٪ بالاتر از دو شبکه آلمانی با میزان زیر ۱۵٪ قرار می‌گیرند.

در کدگذاری اخبار شبکه‌ها برای تعیین سهم پراکندگی گزارش‌های خبری با محوریت مدیریت سلامت به موضوعات ذیل توجه شد: غربالگری، قرنطینه شهرها، تعطیلی ادارات و مراکز، جلوگیری از ورود افراد با علائم کرونا یا بی‌توجه به رعایت پروتکل‌های بهداشتی به اماکن عمومی و ایستگاه‌های حمل‌ونقل، هماهنگی بین دستگاه‌های دولتی برای مقابله با کرونا، خدمات ویژه برای جلوگیری از انتقال ویروس در معاملات (نقدی و بانکی) و اقدامات مشابه.

سهم اخبار مربوط به مدیریت سلامت در شبکه‌های ZDF (۹۶/۸٪) و ARD (۶۴/۹٪) در مقایسه با اخبار شبکه یک (۲۱٪) و دو (۱۹/۱٪) بیشتر است. به امور توسعه بهداشت و پیشبرد برنامه‌ها و طرح‌های بهداشتی و درمانی فراوانی اخبار در دو شبکه ایران و ARD پایین‌تر از (۹٪) پرداخته شده است. در زمینه بازتوانی نیز میزان گزارش‌ها در ایران ناچیز و در آلمان صفر بوده است. سهم فراوانی محتوای اخبار مربوط به موارد خدماتی و مشاوره‌ای در حوزه‌های عمومی در بخش‌های خبری ایران به مراتب بالاتر از دو بخش خبری در آلمان است. این میزان در شبکه‌های یک (۲۸/۷٪) و دو (۲۵/۹٪) نسبتاً بالا و در شبکه‌های ARD (۱/۸٪) و ZDF (۰، ۰٪) با سهمی ناچیز مشاهده می‌شود.

نمودار ۶- نمودار پراکندگی ابعاد سلامت در محتوای اخبار ایران و آلمان

چگونگی پوشش موضوعات مرتبط با کرونا در اخبار

پاندمی کرونا تنها مسئله بهداشت و سلامت نیست، دامنه این پاندمی چالش برانگیز جامعه، اقتصاد، فرهنگ و سایر ساختارهای اجتماعی را در برمی گیرد. این مضامین اغلب همراه یکدیگر محتوای یک خبر را تشکیل می دهند و هر یک موضوعات مشترکی را در برمی گیرند که میزان گزارش ها در هر یک از این عرصه ها در ارتباط با سلامت شامل موارد ذیل است (نمودار ۷).

اقتصادی و مالی: مسئله سلامت و به ویژه پاندمی گسترده و ناشناخته ای چون کرونا علاوه بر جنبه های اپیدمیولوژیک، درمانی و پیشگیری می تواند تأثیرات مهمی بر اقتصاد جوامع داشته باشد. مسائلی چون تعطیلی اجباری مراکز اقتصادی، بیکاری، وام ها و کمک های مالی به کارفرمایان برای تأمین مخارج جاری، تأمین بخشی از مزد گاران برای جلوگیری از اخراج آنها توسط کارفرمایان، تأثیر بحران بر بورس سهام و کالاها، بیمه و نوسانات شدید صادرات و واردات از جمله عنوان های اصلی در مورد تأثیرات این پاندمی بر اقتصاد بوده اند. سهم فراوانی این اخبار در شبکه های آلمان با میزان (۷۰/۲٪) در ARD و (۵۲/۳٪) در ZDF به طور بارزی بالاتر از ایران (شبکه یک ۳۱/۱٪ و دو سیما ۲۳/۴٪) است.

جامعه، زندگی اجتماعی و مسائل انسانی: این موضوعات بیشتر در ارتباط با کشورهایی محور توجه قرار گرفتند که بیماری کرونا را با شدت بیشتری تجربه می کردند (به ویژه چین و ایتالیا). شبکه های ZDF (۶۲/۸٪) و ARD (۴۳/۹٪) سهم بالاتری در مقایسه با شبکه های یک و دو سیما دارند. در این حوزه محتوای خبر دربرگیرنده اوضاع مردم در دوران محدودیت های

همه‌جانبه، سبک زندگی افراد و جامعه، ترس‌ها، نگرانی‌ها، کمبودها، پیامدهای بیکاری و مسئولیت‌های اجتماعی بوده‌اند.

مسائل قضایی، حقوق و قانون: سهم پرداختن به مسائل قضایی یعنی اخباری چون وضع قوانین و مقررات به منظور پیشگیری از شیوع بیماری، تصویب بودجه برای کمک‌های مالی یا وضع مقررات گمرکی برای ورود کالاهای بهداشتی، احکام قضایی برای مقابله با احتکار اقلام بهداشتی و سایر مایحتاج مردم و مواردی از این دست، در شبکه‌های ARD (۴۵/۶٪) و ZDF (۲۶٪) با تفاوت چشمگیری بالاتر از شبکه‌های یک (۸/۲٪) و دو (۸/۶٪) قرار داشتند.

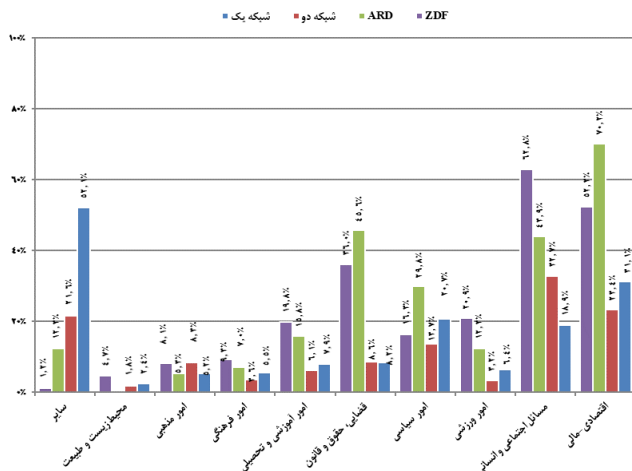
حوزه ورزشی: گزارش‌های ورزشی در ارتباط با حوزه سلامت بیشتر درباره‌ی بسته شدن باشگاه‌ها، مراکز ورزشی و استادیوم‌ها، تعویق یا لغو رویدادهای ورزشی بودند. در این حوزه شبکه‌های ZDF (۲۰٪/۹) و ARD (۱۲/۳٪) میزان بیشتری را در مقایسه با شبکه‌های یک و دو نشان می‌دهند. در این بخش شبکه ZDF بیشترین پوشش رسانه‌ای را داشته است.

حوزه آموزشی: تعطیلی مدارس، دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی یا آموزش از راه دور از عمده خبرهای مرتبط با سلامت در مرحله اول کرونا بوده‌اند، شبکه‌های ZDF (۱۹/۸٪) و ARD (۱۵/۸٪) با میزان بالاتر در مقایسه با شبکه‌های یک و دو سیما به این اخبار پرداخته‌اند.

حوزه سیاسی: مضامین مطرح شده در خبرهای آلمان شامل انعکاس مواضع سازمان بهداشت جهانی، ملل متحد، اتحادیه اروپا، دولت فدرال و دولت‌های ایالتی آلمان درباره مسائل مربوط به پاندمی کرونا و دیدگاه‌های گروه‌های اجتماعی و احزاب درباره نقض آزادی‌های اساسی در اثر محدودیت‌های اعمال شده می‌باشد. در اخبار ایران ضمن انعکاس مواضع سازمان‌های جهانی نام برده، بحث شایعه‌پراکنی، ایجاد عملیات روانی دشمن و جنگ رسانه‌ای به موارد قبل اضافه شده بود. همچنین بسته شدن مرزها، منع پروازها و سفرهای خارجی به طور فزاینده‌ای در هر چهار شبکه مورد توجه قرار گرفته است. سهم اخبار این حوزه در شبکه ARD با (۲۹/۸٪) بالاتر از پوشش سایر شبکه‌هاست.

حوزه فرهنگی: محتوای خبری شبکه‌ها در حوزه هنر و فرهنگ متأثر از ویروس کرونا شامل تعطیلی مراکز گردشگری و تفریحی، نمایشگاه‌ها، موزه‌ها، تئاترها، سینماها، کنسرت‌های موسیقی، کارناوال‌ها و... بوده است. سهم این خبرها به طور نسبی از ۳ تا ۹ درصد مورد توجه قرار گرفته است. بیشترین پوشش رسانه‌ای در حوزه فرهنگی در خبرهای شبکه ZDF با میزان فراوانی ۹/۳٪ مشاهده می‌شود.

در حوزه مذهب سهم اخبار با طرح مواردی چون تعطیلی اماکن و مراسم بزرگ مذهبی به دلیل ضرورت مقابله با پاندمی در همه این شبکه‌ها بین ۵/۲٪ تا ۸/۳٪ بوده است. موضوعات محیط‌زیست و طبیعت با سهم بسیار اندک فقط در شبکه یک ۲/۴٪ و شبکه دو ۱/۸٪ ملاحظه شده‌اند.

نمودار ۷- نمودار پراکندگی موضوعی اخبار مربوط به کرونا در ایران و آلمان

بحث و نتیجه‌گیری

شرط توانمندسازی عموم مردم برای همکاری در شرایط بحران در دسترس قرار دادن اطلاعات لازم است. اطلاع‌رسانی همه‌جانبه‌ای که بتواند به عنوان یک اقدام هشداردهنده و آموزنده برای برقراری ارتباط با مردم یا مخاطبان هدف در مورد حوادث احتمالی، کاهش خطرات و همچنین موضوعات غیرقابل‌پیش‌بینی عمل کند و چشم‌اندازها، فرضیه‌ها، نگرش‌ها و زمینه‌هایی را که عموم مردم با هر ریسک مرتبط می‌دانند در نظر بگیرند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که به‌طورکلی سهم اخبار مربوط به کرونا در کل اخبار سلامت (کرونا) از تاریخ ۶ مارس برابر با ۱۶ اسفند ۹۸ تا پایان دوره مورد بررسی یعنی ۲۳ مارس ۲۰۲۰ (۴ فروردین ۹۹)، در شبکه ZDF بالاتر از ایران قرار دارد. البته وضعیت اپیدمیولوژیک در دو کشور طی تاریخ مورد بررسی این تحقیق هنوز در مرحله اول پاندمی قرار دارد و به نقطه اوج ابتلا نرسیده است. لازم به ذکر است

که سهم اخبار سلامت در شبکه یک سیما در ابتدای تاریخ مورد این پژوهش بررسی ۰٪ و با گسترش فراگیری کرونا میزان ۸۲/۷٪ از کل زمان اخبار را در بر گرفته است. نتایج محمدی ۱۳۹۹، نیز حکایت از سهم کمتر اخبار سلامت نسبت به سایر اخبار در خبرگزاری‌های ایران دارد. با توجه به گسترش سریع پاندمی و تأثیر آن بر تمامی روندهای اجتماعی در جهان در پوشش خبری هر چهار شبکه (ایران و آلمان)، ابعاد گوناگون سلامت و موضوعات متعدد آن مطرح شده‌اند. نکات مشابه میان بخش‌های خبری بررسی شده چهار شبکه عبارت است از: پوشش بالای سلامت جسمی و توجه کمتر به عواقب روانی و موضوعات فرهنگی و مذهبی در دوره اول پاندمی.

نتیجه بررسی پُست و همکاران (۲۰۲۱)، در مرحله ابتدای پاندمی نیز نشان داد که در اخبار آلمان " بحث عمومی در مدیریت همه‌گیری ویروس کرونا شامل توجه به سلامت جسمی و دانش علمی بسیار تخصصی بوده است. (Post, Bienzeisler, Lohöfene, 2021:500)

بخش‌های خبری شبکه‌های مورد مطالعه بیش از هر بُعد دیگر بر سلامت جسمی تمرکز داشته‌اند، سهم محتوای این بُعد به ترتیب در ZDF (۹۴/۲٪)، شبکه دو سیما (۷۲/۳٪)، شبکه یک (۷۱/۳٪) و شبکه ARD (۶۶،۷٪) بوده است. برتری پوشش خبری در بُعد سلامت جسمی نسبت به سایر ابعاد سلامت در خبرگزاری‌های ایران در بررسی محمدی نیز گزارش شده است. در بُعد ظرفیت‌ها و تنگناهای مادی در عرصه سلامت اخبار شبکه‌های ایران با فراوانی بیش از ۱۵٪ بالاتر از دو شبکه آلمانی با میزان زیر ۱۵٪ قرار می‌گیرند اما در مورد گزارش ظرفیت‌ها و تنگناهای انسانی در عرصه سلامت تفاوتی بین شبکه‌های ایران و آلمان دیده نمی‌شود. سهم فراوانی محتوای اخبار مربوط به موارد خدماتی و مشاوره‌ای در حوزه‌های عمومی از جمله ارائه خدمات، توصیف وضعیت بیمارستان‌ها، اطلاع‌رسانی کلی در مورد ویروس کرونا، اقدامات پیشگیرانه و کاهش پیامدهای بیماری کرونا"، بحث‌های مربوط به آرامش و همچنین توجه به سایر موارد مربوط به سلامت در بخش‌های خبری ایران با افزایش بسیار بالاتر در شبکه یک (۲۸/۷٪) و شبکه دو (۲۵/۹٪)، به نسبت بالاتر از دو بخش خبری ARD (۸/۱٪) و ZDF (۰٪)، در آلمان است. در مقابل سهم گزارش‌های مربوط به مدیریت سلامت در اخبار شبکه‌های ZDF (۹۶/۸٪) و ARD (۶۴/۹٪) آلمان در مقایسه با دو شبکه در دوران اولیه بحران به مراتب بالاتر از شبکه‌های ایران (یک ۲۱٪ و دو ۱۹/۱٪)، قرار دارد. شبکه دو سیما در مقایسه با بخش‌های

خبری منتخب از آلمان بیشتر به خبرهای بهداشت محور، فرآورده‌های سلامت‌محور و سلامت روانی پرداخته است.

گزارش بررسی ملی ۲۰۰۱ شوستر و همکاران^۱، نیز نشان داد افرادی هم که در یک رویداد آسیب‌زا حضور ندارند در نتیجه تماشای اخبار علائم استرس بروز می‌دهند. این نتیجه می‌تواند در ارتقای سلامت جامعه از طریق سیاست‌گذاری درست در مدیریت پوشش اخبار به صورت راهبردی عملی قابل توجه باشد. چراکه "داده‌های مطالعاتی درباره افکار عمومی می‌گوید که بخش‌های بزرگی از جمعیت، اخبار بهداشتی را از نزدیک دنبال می‌کنند" (Gollust, Fowler,) (Niederdeppe, 2019: 170). این پی‌گیری در شرایط بحران بیشتر است. در پردازش موضوعی کرونا در اخبار سلامت دستیابی به تنوع موضوعی در بخش‌های خبری مورد مقایسه ایران و آلمان قابل تشخیص است.

محتوای موضوعی اخبار شبکه‌های ایران درباره سایر موارد مربوط به سلامت بالاتر از دو بخش خبری در آلمان است. سهم اخبار شبکه‌های آلمان در گزارش مسائل اقتصادی تقریباً دو برابر (ARD ۷۰/۲٪ و ZDF ۵۲/۳٪) و موضوعات مربوط به مسائل قضایی، حقوق و قانون (ARD ۴۵/۶٪ و ZDF ۳۶٪) به طور بارزی بالاتر از دو بخش خبری ایران است. همچنین شبکه‌های آلمان در مقایسه با شبکه‌های یک و دو سهم بیشتری را به موضوعات مسائل انسانی، جامعه و زندگی اجتماعی (ZDF ۶۲/۸٪ و ARD ۴۳/۹٪) و آموزشی داشته‌اند. بیشترین پوشش رسانه‌ای در توجه به مسائل و رویدادهای ورزشی متأثر از کرونا در شبکه ZDF (۱۹/۸٪) مشاهده شد. در دو شبکه ایران و ARD به خبرهای مرتبط با امور توسعه بهداشت و پیشبرد برنامه‌ها و طرح‌های بهداشتی و درمانی کمتر از ۹ درصد پرداخته شده است، در زمینه بازتوانی نیز میزان گزارش‌ها در ایران ناچیز و در آلمان صفر بوده است. در میزان خبرها با موضوعات، فرهنگی، سیاسی و مذهب تفاوت قابل‌ملاحظه‌ای مشاهده نمی‌شود. محتوای این اخبار به دانش اساسی درباره ویروس کرونا، اقدامات مقابله با بحران و شرح نحوه مدیریت اقدامات و آسیب‌های ایجاد اشاره داشته‌اند.

به‌طور کلی تلاش‌ها برای دستیابی به تنوع موضوعی در مجموع چهار شبکه قابل تشخیص است اما از آنجا که هیچ داده تجربی با محتوای این پژوهش یافته نشده است امکان مقایسه نتایج وجود ندارد. طبق یافته‌های صلواتیان (۱۳۸۹)، آموزش عمومی پیرامون بحران، هشداردهی از خطرات، جمع‌آوری و انتقال اطلاعات مربوط به مناطق آسیب‌دیده، خبردهی از نیازهای خاص مردم

آسیب‌دیده به نهادهای دولتی و سازمان‌های امدادی، ایجاد امکان گفتگو درباره شیوه صحیح آمادگی و پاسخ‌دهی در هنگام وقوع بحران در سطح جامعه، از کارکردهای مهم و اساسی است که رسانه‌ها در مدیریت بحران بر عهده دارند.

با توجه به اولین کارکرد اخبار یعنی آگاهی بخشی آن، به نظر می‌رسد در محتوای خبری شبکه‌های مورد بررسی دانش موجود درباره پاندمی کرونا در اخبار بیان شده، عملکرد مقابله با این بحران به‌وضوح مورد توجه قرار گرفته و تمرکز مشترک بر اقدامات مدیریت بحران، نحوه مدیریت اقدامات و آسیب‌های ایجاد شده در زمینه‌های موضوعی هویداست. در زمینه دومین کارکرد اخبار یعنی پی‌گیری و نظارت، پرسشگری و مطالبه به‌ویژه در اخبار مربوط به ایران دیده نمی‌شود. نگرفتن پاسخ مناسب از مسئولان و رفع مسئولیت آن‌ها در نحوه پوشش خبری بحران در خبر تلویزیونی صداوسیما در مطالعات پیشین (شمس و همکاران ۱۳۹۸)، نیز به عنوان مهم‌ترین نقاط ضعف این پوشش خبری مورد تأکید قرار گرفته است که این امر به‌نوعی اعتبار رسانه به عنوان منبع و در نتیجه اعتماد مخاطب به رسانه را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد.

پیشنهاد

هر چند نتیجه مطلوب پوشش خبری بسته به شرایط و همکاری سایر سازمان‌ها متفاوت خواهد بود اما ضرورت دارد که محتوای ابعاد و موضوعات خبری صداوسیما در اخبار سلامت و به‌طور خاص در پوشش مسائل مربوط به کرونا یا بحران‌هایی از این قبیل با در نظر گرفتن موارد ذیل و برای دستیابی به آن‌ها طراحی گردد:

آگاه‌سازی بیشتر مردم و افزایش اعتماد به رسانه، آگاهی بخشی تصمیم‌گیرندگان و سیاست‌گذاران، مقابله یا اصلاح شایعات، به حداکثر رساندن درک و مشارکت عمومی در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با خطرات و پیامدهای احتمالی، جمع‌آوری اطلاعات دقیق در مورد دغدغه‌ها و نیازمندی جامعه در مورد موضوع، پی‌گیری و مطالبه‌گری به نمایندگی مردم درباره اقدامات مسئولین. متناسب‌سازی ارتباطات، توانمندسازی مردم و جلوگیری از رفتارهای منفی. این‌ها اهداف مرتبطی هستند که برای انجام تصمیمات و رفتارهای مناسب در شرایط پرخطر و بحرانی به مردم کمک می‌کنند.

ارائه اطلاعات واقعی در ابعاد و موضوعات گوناگون سلامت بر مبنای نیازهای مخاطبان سبب توانمندسازی جامعه و گروه‌ها می‌شود و فرصت‌های پرسشگری و پی‌گیری برنامه‌ها،

سیاست‌گذاری یا تغییر سیاست‌ها و قوانین را فراهم می‌کند. گزارش ظرفیت‌های موجود و برجسته‌سازی مسائلی که به دلایل مختلف پنهان مانده‌اند می‌تواند چشم‌انداز شرایط و امیدواری را در جامعه گسترش دهد.

با توجه به اینکه نتایج دگرگونی‌های اجتماعی را در گذار زمان و پس‌از آن می‌توان سنجید، تأثیرات حاصل از کرونا نیز در طی زمان مشخص خواهد شد. بنابر این تجزیه و تحلیل دوره‌های طولانی‌تر امکان بررسی تحول اخبار بحران و سلامت را در کانال‌های خبری تلویزیونی اصلی کشور فراهم می‌کند. بررسی ویژگی‌های مختلف اطلاعات کرونا در اخبار تلویزیون ایران در طی زمان می‌تواند بینش‌های غنی در مورد تأثیر این بیماری بر مدیریت سلامت و افکار عمومی ارائه دهد.

از آنجاکه این مطالعه به تجزیه و تحلیل اطلاعات سلامت در برنامه‌های خبری تلویزیونی در ساعات پربیننده محدود می‌شود، مطالعات آینده باید شامل نمونه بزرگتری از اخبار باشد تا میزان اطلاعات را در انواع موضوعات بررسی کند.

رویکرد روش‌شناختی مطالعه حاضر به سمت رویکردهای بین‌فرهنگی برای تحلیل ویژگی‌های اطلاعاتی موضوعی در اخبار تلویزیون است. علاوه بر این یک تحلیل مقایسه‌ای، راهی تازه برای طرح پژوهش‌هایی با موضوعاتی چون ارزش‌گذاری‌های رسانه‌ای، شخصی‌سازی فزاینده گزارشگری، مشارکت‌کنندگان و چگونگی قالب‌های خبری در انعکاس اخبار مربوط به سلامت طی مطالعاتی طولی است و می‌تواند به عنوان محور مطالعات آینده مورد توجه قرار گیرد و زمینه‌ساز طیف وسیعی از پرسش‌ها برای تحقیقات ارتباطی و چالش‌های رسانه‌ای در دوران بحران باشد.

تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از رساله دکترای مدیریت رسانه با عنوان "طراحی الگوی چگونگی پوشش اخبار رسانه ملی با هدف ارتقاء سلامت جامعه" در دانشکده مدیریت و اقتصاد می‌باشد که با کد ۷۶۶۹۵ در تاریخ ۱۳۹۶/۵/۲۵ به تصویب شورای پژوهشی دانشگاه علوم و تحقیقات رسیده است. از همه آن‌ها که ما را در نگاشتن مقاله یاری نموده‌اند قدردانی می‌گردد.

- احمدی، حمید؛ بیگدلی، زاهد. (۱۳۹۴). « بررسی نگرش دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه نسبت به رسانه‌های ارتباط جمعی بر اساس نظریه‌های ارتباطی رسانه‌ها». **فصلنامه مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی**، ۲ (۱)، ۲۶-۱۳.
- افروز، غلامعلی. (۱۳۹۹). «کرونا در آینه روانشناسی فرهنگی: نگاه دیگر در پیشگیری اثربخش». **فصلنامه علمی پژوهشی روانشناسی سلامت**، ۹ (۳۶). doi: 10.30473/hpj.2021.7574.
- البرزی، هادی. (۱۳۹۴). «اثرگذاری پوشش رسانه‌ای اخبار حوادث بر مخاطبان از دیدگاه کارشناسان». **ماهنامه مدیریت رسانه**، ۳ (۱۲ پیاپی)، ۹۳-۱۰۰.
- بیابانی، غلامحسین. سلطانی فر، محمد. مظفری، افسانه. هاشمی، شهناز. (۱۳۹۴). «بررسی کارکرد نظریه مسئولیت اجتماعی و رسانه»، **فصلنامه توسعه اجتماعی**، ۹ (۴)، ۱۳۵-۱۶۰. doi: 10.22055/qjstd.2015.11933
- جوهری، فاطمه. (۱۳۹۲). واکاوی موضوع شفاف‌سازی خطاهای پزشکی تحلیل وضعیت نهاد پزشکی ایران. **مجله مطالعات اجتماعی ایران**، ۱ (۱)، ۴۸-۲۲.
- خانیکی، هادی. (۱۳۸۷). «ارتباطات مخاطره، ارتباطات بحران: زمینه‌ها، مفاهیم و نظریه‌ها»، **فصلنامه علمی رسانه**، ۱۹ (۲)، ۸۱-۱۰۵.
- سرای، سعید؛ حسنلو، محمودرضا. (۱۳۹۶). « بررسی عملکرد شبکه خبر بر اساس معیارهای اعتمادسازی از دیدگاه کارشناسان»، **چهارمین همایش بین‌المللی مدیریت رسانه**، تهران.
- سیلوریات، آرت؛ فری، جین؛ فینان، باربارا. (۱۳۹۳). **رویکردهایی به سواد رسانه‌ای**. (مترجم امیر یزدیان). نشر: قم، صدواسیمای جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی. ۴۱۵ ص
- شریفی، سیدمهدی؛ روشندل‌اربطانی، طاهر. (۱۳۹۴). «از سرمایه شهرتی تا شهرت رسانه‌ای»، **علمی و فرهنگی**، چاپ: ۲۴۲، ۱.
- شریفی، سیدمهدی؛ نظامی، پریسا. (۱۳۹۸). « شهرت رسانه‌ای ابزاری برای پیشبرد فعالیت‌های خبری پیام‌رسان‌های اجتماعی»، **نشریه علمی رسانه**، ۳۰ (۲)، ۵-۲۵.
- شمس، مرتضی؛ میناوند، محمدقلی. صبوری، شهاب‌الدین. (۱۳۹۸). « نحوه پوشش خبری بحران در خبر تلویزیونی صدواسیما (مطالعه موردی: بحران پلاسکو در شبکه خبر)»، **نشریه علمی رسانه**، ۳۰ (۴)، ۲۹-۴۸.

کریمی، بهزاد. (۱۳۹۷). « تحلیل محتوای ارزیابی‌های بخش‌های خبری سازمان با تأکید بر بخش‌های خبری سراسری و شبکه خبر»، گزارش طرح پژوهشی بولتن داخلی، اداره کل آموزش سازمان صداوسیما.

مسعودی، امید علی. (۱۳۹۶). « بررسی عوامل اعتمادسازی مخاطبان به برنامه‌های خبری در سیمای جمهوری اسلامی»، فصلنامه علوم خبری، ۶ (۲۱)، ۳۱-۵۰.

محمدی، سمیرا. (۱۳۹۹). « بهداشت و پیشگیری مقدم بر درمان نیست، سهم ناچیز اخبار سلامت در خبرگزاری‌ها»، 23 بهمن، <https://www.ana.press/news/563455>

نجاتی، میثم؛ باقرپور، پیمان؛ سرایی، سعید. (۱۳۹۸). « ارائه راهکارهای اجرایی برای عوامل اعتمادساز در اخبار سیمای جمهوری اسلامی ایران از منظر استادان، مدیران و خبرنگاران رسانه»، مطالعات رسانه‌ای، ۱۴ (۳۴۶)، ۷۷-۹۸.

ویمر، راجر دی و دومینیک، جوزف آر. (۱۳۸۴). « تحقیق در رسانه‌های جمعی»، (مترجم کاووس سید امامی). انتشارات سروش. (نشر اثر اصلی ۲۰۰۵)

مارش، دیوید و جری استوکر. (۱۳۸۴). *روش و نظریه در علوم سیاسی*. (ترجمه امیرمحمد حاجی یوسفی). تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی

موحد، مجید؛ خشنود، حسن؛ معاون، زهرا. (۱۴۰۰). « بازنمود وضعیت فساد در گفتمان رسانه‌ای»، فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ۷۱ (۵۶)، ۱۵۹-۱۸۵.

"2022 Special Report on Human Security". <https://hdr.undp.org/content/2022-special-report-human-security> & <https://www.heritage.org/index/country/iran>

"News 19:00 Heute-Nachrichten Television Network ZDF ". [Video file]. Retrieved from <https://www.ZDF.de>, 2020

"News 20:00 Tagesschau ARD TV Network". [Video file]. Retrieved from <https://www.tagesschau.de>, 2020

"News 21 of One Sima Network"& " News 20. 30 Second Channel of Sima". [Video file]. Retrieved from <https://www.telewebion.com>, 2020

(2008). Risk Communications, Crisis Communications: Backgrounds, Concepts and theories. *Rasaneh*, 19 (2), 81-105. (In Persian (

Ahmadi, H. , & Bigdeli, Z. (2016). *A survey of Razi University Students towards Mass Media based on Theories of Communication Media. Quarterly Knowledge and Information Management Journal*, 2 (1), 13-26. (In Persian (

AlBorzi, H. (2015). The effect of media coverage of news events on the audience from the experts' point of view. *Media Management*, 3 (12), 93-99. (In Persian (

- biabani, G. , soltanifar, M. , mozafari, A. , & hashemi, S. (2015). Media and the Function Social Responsibility Theory (SRT). *Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development)*, 9 (4), 135-160. doi: 10. 22055/qjsd. 2015. 11933. (In Persian (
- Cameron, E. E. , Nuzzo, J. B. , Bell, J. A. , Nalabandian, M. , O'Brien, J. , League, A. , & Warmbrod, L. (2019). Global Health security index. Nuclear Threat Initiative.
- Covello, V. T. (2006). Risk communication and message mapping: A new tool for communicating effectively in public health emergencies and disasters. *Journal of Emergency Management*, 4 (3), 25-40.
- Covello, V. T. (2020). Strategies for overcoming challenges to effective risk communication. In *Handbook of risk and crisis communication* (pp. 143-167). Routledge.
- De Coninck, D. , d'Haenens, L. , & Matthijs, K. (2020). Forgotten key players in public health: news media as agents of information and persuasion during the COVID-19 pandemic. *Public Health*, 183, 65.
- Frenkel, S. , Alba, D. , & Zhong, R. (2020). Surge of virus misinformation stumps Facebook and Twitter. *The New York Times*, 8.
- GHolamali, A. (2021). Letters to the Editor. *Health Psychology*, 9 (36), -. doi: 10. 30473/hpj. 2021. 7574. (In Persian (
- Gollust, S. E. , Fowler, E. F. , & Niederdeppe, J. (2019). Television news coverage of public health issues and implications for public health policy and practice. *Annual Review of Public Health*, 40, 167-185.
- Grimmer, J. , & Stewart, B. M. (2013). Text as data: The promise and pitfalls of automatic content analysis methods for political texts. *Political analysis*, 21 (3), 267-297.
- Holladay, S. J. (2010). Are they practicing what we are preaching? An investigation of crisis communication strategies in the media coverage of chemical accidents. *The handbook of crisis communication*, 159-180.
- <https://pathwaycommunication.com/four-theories-at-the-heart-of-risk-high-concern-and-crisis-communication/>
- Human Development Report 2020. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/eg/hdr_2020_overview_english.pdf
- Hyer, R. N. , & Covello, V. T. (2007). Effective media communication during public health emergencies: a WHO field guide. World Health Organization.
- Javaheri, F. (2014). An exploration of transparency of medical errors: The case of medical institutions in Iran. *Journal of Iranian Social Studies*, 8 (1), 22-48. (In Persian (
- Karimi, Behzad. (1397). "Content analysis of evaluations of the organization's news departments with emphasis on the national news departments and the news network ", report of the research project of the internal bulletin, General Directorate of Education of the Broadcasting Organization. (In Persian (
- Krause, N. M. , Freiling, I. , Beets, B. , & Brossard, D. (2020). Fact-checking as risk communication: the multi-layered risk of misinformation in times of COVID-19. *Journal of Risk Research*, 23 (7-8), 1052-1059.
- Masoudi, O. A. (2017). Investigating the factors of audience trust in news programs on the Islamic Republic of Iran. *Journal of News Sciences*, 6 (21), 31-50. (In Persian (
- Miller, L. J. , & Lu, W. (2019). These are the world's healthiest nations. *Bloomberg*, 24.

- Miller, M. , & Solomon, G. (2003). Environmental risk communication for the clinician. *Pediatrics*, 112 (Supplement_1), 211-217.
- Mohammadi, Samira. (2019). "Health and prevention do not precede treatment, the small share of health news in news agencies", 23 Bahman, <https://www.ana.press/news/563455>. (In Persian (
- Movahed, M. , Khoshnod, H. , & Moaven, Z. (2022). Representing the state of corruption in media discourse Critical Discourse Analysis of the Iranian Press in the 1990s. *Cultural Studies & Communication*, 17 (65), 159-185. (In Persian (
- Nejati, M. , Saraby, S. , & Bagherpoor, P. (2019). Providing Executive Solutions for Trusting Agents in IR Iran News From the perspective of professors, managers and media reporters. *Media Studies*, 14 (46), 77-98. (In Persian (
- Otterpohl, M. (2019). Die mediale Rahmung von Krisenkommunikation (Doctoral dissertation, Freie Universitaet Berlin (Germany).
- Perse, E. M. (2001). Media effects and society. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Planetary pressures–adjusted Human Development Index (PHDI) <https://hdr.undp.org/planetary-pressures-adjusted-human-development-index#/indicies/PHDI>
- Post, S. , Bienzeisler, N. , & Lohöfener, M. (2021). A desire for authoritative science? How citizens' informational needs and epistemic beliefs shaped their views of science, news, and policymaking in the COVID-19 pandemic. *Public Understanding of Science*, 30 (5), 496-514. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/09636625211005334>
- Sarabi, Saeed; Hassanlou, Mahmoudreza. (2016). "Reviewing the performance of Khabar network based on trust-building criteria from experts' point of view", Fourth International Conference on Media Management In date 2017-10-30 by Iran, Tehran. (In Persian)
- Sharifi, S. M. , & Nezami, P. (2019). Media popularity, a tool for advancing new dissemination activities of social media. *Rasaneh*, 30 (2), 5-25. (In Persian)
- Shmas, M. , Minavand, M. G. , & Sabouri, S. (2020). News Coverage of Crisis by Iranian State TV (IRIB) Case Study: Plasco Crisis Reported by News Channel. *Rasaneh*, 30 (4), 29-48. (In Persian (
- Silverblatt, A. , Ferry, J. , & Finan, B. (2015). Approaches to media literacy: A handbook. Rutledge. Translator: Amir Yazdian. Radio of the Islamic Republic of Iran, Islamic Research Center. (In Persian)
- Wimmer, R. D. , & Dominick, J. R. (2005). Research in Mass Media. *Translated: Kavous Seyed Emami*. Translator: Kavous Seyyed Emami. Soroush Publications. (The original work was published in 2005). (In Persian)
- World Health Organization. (2020). Risk communication and community engagement readiness and response to coronavirus disease (COVID-19): interim guidance, 19 March 2020 (No. WHO/2019-nCoV/RCCE/2020. 2).
- Zhong, B. (2006). Searching for meaning: Multi-level cognitive processing of news decision making among U. S and chinese journalists (Doctoral dissertation).